

## KELTI NA DOLENJSKEM

Prvo znano ljudstvo srednje in zahodne Evrope so bili Kelti, ki so vse prvo tisočletje pr.n.š. živeli na območju sedanje Nemčije, Francije, Švice, Avstrije in Češke.



Pogled na železnodobno naselje Križni vrh, po preostalem delu grebena pa se nizajo grobišča iz starejše in mlajše železne dobe

Okoli leta 400 pr.n.š. so se začele njihove selitve proti zahodu, jugu in vzhodu.

Naše kraje so po letu 300 pr.n.š. zasedli keltski Tavriski, v 1.st. pr.n.š. pa so se jim pridružili še Latobiki. Na Dolenjskem so podjarmili in zrušili močno halštatsko kulturo, ki je cvetela skoraj pol tisočletja.

Kelti so vojaško pokorili staroselce in se naselili na področju nekdanjih halštatskih centrov: v Mokronogu, na



Mokronog, orožje in oprema keltskih vojakov, 3. st. pr.n.š.

Mihovem, v Novem mestu, na Vinjem Vrhu pri Šmarjeti, na Cvingerju pri Dolenjskih Toplicah, pri Sv. Ani na Vrhpeči, pri Valični vasi, v Dobrniču, na Trbincu in Vinkovem Vrhu.

Kelti so bili izvrstni kovači in metalurgi. Pri nas so prvi kovali denar (male in velike srebrnike), uvedli naprednejše poljedelstvo, izdelavo keramičnih posod na lončarskem vretenu ter kar precej drugih novosti v duhovnem in s tem seveda tudi materialnem svetu. Verjeli so v posmrtno življenje, v množico demonov in fantazijskih bitij ter bogov. Danes njihovo dediščino najbolje spoznavamo v množici predmetov, ki so jih položili v grobove skupaj z ostanki pokojnikov, ki so jih sežgali na grmadi. Vsi predmeti v grobovih so bili namerno obredno poškodovani.

Najpomembnejše orožje keltskih bojevnikov je gotovo dolg dvorezen meč, ki je skupaj s sulico in z železnim, okovanim lesenim ščitom tvoril osnovo keltske vojaške premoči. Meči so bili shranjeni v kovinskih nožnicah, ki so bile pogosto okrašene z vrezanim ali vtolčenim okrasom, viseli pa so na železnih pasovih. Čelade so bile privilegij veljakov; na Dolenjskem jih poznamo kar precej.



Novo mesto - Kapiteljska njiva, grobni pridatki ob odkritju

V grobovih bojevnikov se pojavljajo tudi deli opreme: obročki, brusilci, sponke in britve.

Drugačni predmeti pa so v onostranstvo spremljali revnejši spol. Nošo so namreč dopolnjevali bronasti pasovi - sklepanci, bronaste, železne ali celo srebrne zaponke, steklene in bronaste zapestnice in nanožnice ter prstani, izdelani iz zlata in srebra.

Dolenjska keltska najdišča arheologi raziskujejo že od leta 1885, najdeno gradivo pa je shranjeno v različnih muzejih v Avstriji, ZDA in Nemčiji, v Sloveniji pa v Narodnem muzeju v Ljubljani in Dolenjskem muzeju v Novem mestu.



Šmarjeta (desno), Trbinc (levo), keltski čeladi, okrog 300 pr.n.š.

### Vabilo na Dolenjsko po sledih Keltov

- Stična - Vrhtrebnje - Trbinc - Mokronog - Bela Cerkev - Mihovo - Novo mesto
- Stična - Valična vas - Dobrnič - Vrhtrebnje - Trbinc - Mokronog - Brezje - Novo mesto
- Mokronog - Bela Cerkev - Mihovo - Verdun - Dolenjske Toplice - Novo mesto
- Mokronog - Trbinc - Vrhtrebnje - Dobrnič - Dolenjske Toplice - Novo mesto



Novo mesto - Kapiteljska njiva, železna okrašena nožnica meča, 2. st. p.n.š.

### INFORMACIJE:

**Turistično informacijski center Trebnje**  
8210 Trebnje, Baragov trg 1  
tel. 07/ 30 44 717, e-pošta: tic\_trebnje@slo.net  
**TIC Novo mesto**  
8000 Novo mesto, Novi trg 6  
tel. 07/ 39 39 263, e-pošta: tic@novomesto.si

izdajatelj in založnik  
zasnova in realizacija  
besedilo  
fotografija

zemljevid  
oblikovanje  
tisk

Občina Trebnje  
Studio 5 Mirna  
Borut Križ  
Srečo Habič, Marko Kapus, Borut Križ  
in Tomaž Lauko  
Inštitut za arheologijo ZRC SAZU  
Darinka Knapič  
Marginalija  
Trebnje, februar 2002

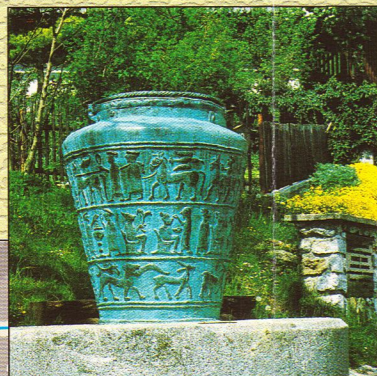
Na naslovnici: Ribjek, dvakrat uvit meč v nožnici in enkrat uvita sulična ost, 3. st. pr.n.š.

# KELTI

## NA DOLENJSKEM

Železnodobne Vače sodijo v sam vrh arheoloških najdišč jugovzhodnoalpskega območja. Povečan model znamenite bronaste vedrice stoji v bližini najdišča v naselju Klenik

Arheološka najdišča mlajše železne dobe na Dolenjskem



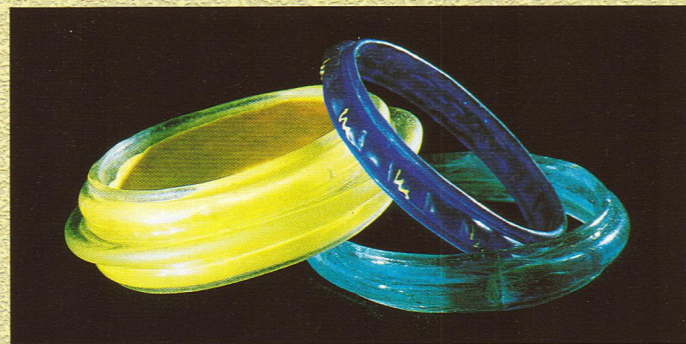
Veliko število arheoloških najdb, predvsem pa veliko število predmetov, izkopanih v zadnjih desetletjih, so nas spodbudili k vabilu na Dolenjsko po sledih Keltov. Na teh potepanjih želimo predstaviti pomen mlajše železne dobe na Dolenjskem v skupnem evropskem prostoru.



**DOLENJSKI MUZEJ**



Pogled na muzejski kompleks Dolenjskega muzeja Novo mesto



Novo mesto - Kapiteljska njiva, steklene zapestnice, 3.-2. st. pr.n.š.



Mokronog, bronasta orehasta nanožnica, 3. st. pr.n.š.

### Iz ljubljanske smeri

Odpravite se lahko po naslednji poti:

Stična - utrjeno prazgodovinsko gradišče in halštatske gomile, naprej do Trebnjega - utrjeno gradišče Kunkelj na Vrhtrebnjem, proti Mirni na Trbinc - naselje in prostor grobišča. Vožnja mimo Vesele Gore do Mokronoga - najdišča Slepšek, Ostrožnik, Ribjek, Žempoh, Križni Vrh. Pot po dolini Laknice do Vinjega Vrha - razgledno utrjeno gradišče in grobišča nad Belo Cerkvijo, in proti Cerovemu Logu in G. Vrhpolju čez Gomilo do Mihovega - grobišče in naselje. Zadnja postaja je v Novem mestu v Dolenjskem muzeju z ogledom arheoloških zbirk.

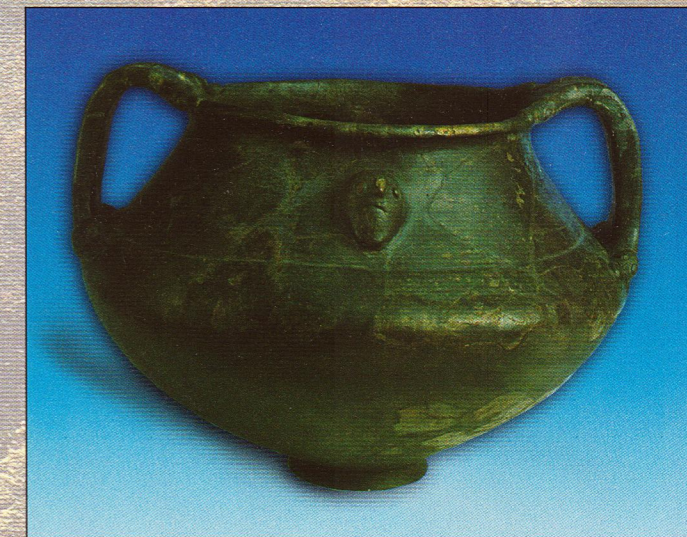
Priporočamo vam tudi pot:

Stična - utrjeno prazgodovinsko naselje in gomilno grobišče, pot preko Muljave do Valične vasi - naselje in prostor planega grobišča, in naprej do Žuzemberka in Dobrnica z ogledom gradišča Cvinger pri Dobravi ter gomilnih grobišč Reva in Dobrava. Na Vrhtrebnjem si bomo ogledali zanimivo gradišče s kamnitimi obzidji. Pot nas bo vodila preko Trebnjega do Trbinca - prazgodovinsko naselje. Na mokronoškem koncu si bomo ogledali najdišča Slepšek, Ostrožnik, Žempoh in Križni Vrh. Mimo Trebelnega bomo prišli do Brezja, kjer si bomo ogledali gomile in gradišče "Na hribih". Čez Karteljevo se bomo spustili v Novo mesto. Ogledali si bomo gradišča na Marofu in Kapiteljski njivi ter arheološke zbirke v Dolenjskem muzeju.

### Iz mariborske in celjske smeri

Pot nas bo zanesla v Dolenjsko podolje in Suho krajino:

Ogled najdišč v okolici Mokronoga. Pot mimo Volčjih Njiv in Mirne na Trbinc - ogled najdišč. Nadaljevanje poti čez Trebnje do Vrhtrebnjega z ogledom gradišča. V Dobrnici ogled gradišča Cvinger ter gomilnih grobišč - Dobrava in Reva. Preko Žuzemberka in Soteske bomo prišli do Dolenjskih Toplic, kjer si bomo ogledali arheološko pot Cvinger. Arheološko potepanje bomo končali v Novem mestu z ogledom najdišč Marof in Kapiteljska njiva ter arheoloških zbirk v Dolenjskem muzeju.



Novo mesto - Kandija, lončen, figuralno okrašen kantaros, 3. st. pr.n.š.

Po tej poti se bomo dlje časa zadrževali v Raduljskem hribovju in Novomeški pokrajini:

Ogled najdišč v dolini Mokronoga - Ribjek, Slepšek, Beli grič, Križni vrh in Žempoh. Po dolini Laknice se bomo odpeljali do Vinjega Vrha in Bele Cerkve - prazgodovinsko naselje, gomilna grobišča in arheološka najdišča nad Belo Cerkvijo. Pot bomo nadaljevali do Mihovega in Verduna - ogled najdišč, in naprej do Straže in Dolenjskih Toplic; tu se bomo sprehodili po arheološki poti in si ogledali utrjeno prazgodovinsko gradišče. V Novem mestu se bomo v Dolenjskem muzeju zadržali pri arheoloških zbirkah.